

سلسلہ مقالات خاورمیانہ شناسی

سید حسین موسوی، محمود سریع القلم، سید امداد اللہ اطہری

سرشناسه: موسوی، سیدحسین، ۱۳۳۹ -
عنوان و نام پدیدآور: سلسله مقالات خاورمیانه‌شناسی / آگردآورنده / سیدحسین موسوی، محمود سریع‌القلم، سیداسدالله اطهری.
مشخصات نشر: تهران: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۴۰۲ ص.

شابک: ۴-۳۱-۷۹۱۴-۹۶۴-۹۷۸

موضوع: خاورشناسی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

شناسه افزوده: سریع‌القلم، محمود، ۱۳۳۸ -

شناسه افزوده: اطهری، سیداسدالله، ۱۳۴۲ -

شناسه افزوده: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه

رده بندی کنگره: ۱۳۸۳ ۳۸ DS۳۲/۸

رده بندی دیویی: ۹۵۰

شماره کتابشناسی ملی: ۱۳۴۶-۱۳

ناشر: مرکز پژوهش‌های علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه
عنوان: مجموعه مقالات خاورمیانه‌شناسی
سید حسین موسوی، محمود سریع‌القلم، سیداسدالله اطهری

چاپ و لیتوگرافی: مجمع جهانی اهل بیت (ع)

تهران ۱۳۹۲

تایپ و صفحه‌آرایی: سیدمحمدحسن موسوی

تیراژ ۳۰۰۰

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق ناشر محفوظ است

تهران، بلوار کشاورز، خیابان شهید بهرام نادری، (سهیل) شماره ۸

تلفن: ۸۸۹۷۲۱۸۷-۹۰

فاکس: ۸۸۹۶۹۵۶۵

ص، پ ۱۴۱۵۵/۴۵۷۶

● مقدمه الف

- کشورهای اسلامی و روند منطقه گرایی اقتصادی / مسعود حقیقی ۱
- رویای پان عربیسم / مجتبی حق لسان ۲۳
- موقعیت سازمان کنفرانس اسلامی در نظام نوین بین المللی / مراد عنادی ۴۳
- حاکمان جدید و تداوم ثبات در کشورهای عربی / علی عنایتی شبکلابی ۶۱
- جامعه و سیاست در خاور میانه / احمد گل محمدی ۷۹
- ویژگیهای ژئوپلیتیک در خاور میانه / جواد اطاعت ۹۷
- عامل کردی در خاور میانه / جهانگیر کرمی ۱۱۱
- بانک جهانی، آزادسازی اقتصادی و خاور میانه / فریده فرهی ۱۲۳
- فرانسه و خاور میانه از ۱۹۴۵ تا امروز / احمد نقیب زاده ۱۶۱
- منابع شکل گیری جامعه مدنی در خاور میانه / رسول افضل ۱۸۱
- اسلام سیاسی در خاور میانه: حال و آینده / سیروس فیضی ۱۹۹
- ادوار نظامی گری در خلیج فارس / جواد شعر باف ۲۲۱
- شورای همکاری خلیج فارس: بررسی موضوعی و جهت گیریها / رضا پاکدامن ۲۳۷
- ایالات متحده آمریکا، حضور و مسخر در خلیج فارس / فرنوش بهرامپور ۲۵۳
/ محمد علی قادری
- شورای همکاری خلیج فارس، نگاهی از درون / احمد علی ملکی / حمید راسخ ۲۹۱
- ضعف درون ساختاری و بی ثباتی منطقه خلیج فارس / سیاه منصوری ۳۲۵
- ناکارایی سیستم کنترل نظم و تعارضات منطقه ای در خلیج فارس / ۳۵۳
فرهاد قاسمی
- موانع مشارکت سیاسی زنان در کشورهای عضو شورای همکاری ۳۷۹
خلیج فارس: یک مقایسه تطبیقی / فاطمه شکوهی آذر

مقدمه

تحول پارادایمیک و دگرگونیهای حاصله در مسایل بین المللی طی سالهای اخیر، بویژه افول قدرتی به نام امپراتوری شوروی، از صحنه رقابتها و کشمکشهای جهانی، تفکر جهانی شدن و جهانی سازی و پدیده ۱۱ سپتامبر و پیامدهای عناصر فن، د، موازنه قوا و نیز افزایش مخاطرات ناشی از بهره برداری آمریکا از آشفته گیهای به وجود آمده در صحنه های جهانی، از جمله عواملی است که توجه همه جانبه کشورهای منطقه را به آنچه در پی فرونشستن طوفان تحولات بین المللی ظهور بروز می کند، ضرورت می بخشد. در این میان جمهوری اسلامی ایران به دلایل متعدد از جمله برخورداری از موقعیت ژئواستراتژیک و استثنایی و به عنوان یک کشور بین الملل گرا در یکی از مناطق حیاتی جهان و نیز پیشگامی و پرچمداری مسائل اسلامی حایز وضعیت کاملاً حساس است. کشور ما دقیقاً به لحاظ برخورداری از ویژگیهای یادشده و نیز به دلیل تازش مداوم در راه انطباق جهت گیریهای سیاسی با داعیه های مربوط به منافع ملی و ایدئولوژیک، در معرض چالشهای سیاسی، روانی عوامل فشار بین المللی و مراکز ثقل نظام بین الملل قرار دارد. از سوی دیگر این واقعیت نباید نادیده انگاشته شود که بسیاری از کشورهای منطقه و جوامع در حال گذار اسلامی و مشخصاً کشورهای تازه استقلال یافته ناشی از فروپاشی امپراتوری شوروی پس از سپری شدن دوره جنگ سرد و فروپاشی اتحاد شوروی، تفکر نظم نوین جهانی و پدیده ۱۱ سپتامبر در پی اثبات ضعف و ناتوانی الگوهای پیشین و در جستجوی الگوهای نوین هستند که حداقل بتوانند به لحاظ سیاسی، پردفای آنها را در قبال چالشهای ناشی از وضعیت ناشناخته جهان تقویت کرده و راه حفظ هویت ملی و استقلال سیاسی شان را هموار سازد. در این چارچوب نیز خط مشی سیاسی جمهوری اسلامی ایران می تواند چشم انداز روشنی از امکان پیدایش و عملی شدن الگوهای نوین ترسیم کند. تحقق این الگوهای نوین با توجه به تحول مفاهیم در این منطقه چون خاورمیانه جدید، خاورمیانه بزرگ، خاور نزدیک بزرگ و پروژه خاورمیانه بزرگ، نیازمند عزم جدی متخصصین و متفکرین این منطقه حساس در کشورمان است.

با این حال نباید از این نکته مهم غفلت کرد که موفقیت ایران در زمینه های فوق هنگامی حاصل می شود و در صورتی تداوم می یابد که استراتژی خارج کشور، بر مبنای یک مکتب فکری و بر پایه مطالعات دقیق و کارشناسانه بنا شده باشد. ایجاد مراکز مطالعاتی و بازگرداندن ارزش و اعتبار به امور تحقیقاتی و پژوهش و متخصصین فن و بهره گیری از آخرین اطلاعات مربوط به وضعیت کشورها و محافل منطقه ای و بین المللی - بویژه کشورهایی که در

شکل دهی به ساختار سیاسی مناطق گوناگون جهان نقش موثری دارند - و نیز اجرای پروژه های متمرکز مطالعاتی، براساس داده های به دست آمده با هدف شناخت زوایای گوناگون تحولات منطقه ای و جهان و همچنین شناسایی اردوگاههای تهدید کننده و کانونهای رشد یابنده و یافتن راههای برخورد هوشمندانه با آنها بر پایه برآوردهای منافع ملی، از جمله اقداماتی است که سیاست خارجی و منطقه ای را از ورطه روزمرگی و ابهام آفرین مصون می سازد و آن را به یک نهاد قدرتمند و تنومند در برابر موج تحولات تبدیل می کند. آنچه در پیش روی دارید، محصول بخشی از اقدامات و تلاشهای مرکز پژوهشهای علمی و مطالعات استراتژیک خاورمیانه است که بر پایه انگاره فوق ارایه شده است. ناشر ضمن تشکر از تمامی محققانی که ما را در انجام این مهم یاری رسانیده اند، به اطلاع می رساند که مجلدات بعدی این اثر با تاکید بر روی مسایل خاورمیانه در حال آماده سازی است و در این راستا همکاری تمامی محققان گرامی داشته می شود.

سید حسین موسوی